DOI: [10.32702/2307-2105-2020.7.200](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.7.200)

УДК 338.486, 339.727.22

*О. І. Піляк,
аспірант, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID ID: 0000-0001-8877-2686
О. А. Джусов,
д. е. н., доцент,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID ID: 0000-0001-8600-4122*

ПОТОЧНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

*A. Pilyak,
postgraduate, Oles Honchar Dnipro National University
O. Dzhusov,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Oles Honchar Dnipro National University*

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENT IN ORDER TO INCREASE THE ECONOMIC POTENTIAL OF ENTERPRISES IN THE TOURISM INDUSTRY OF UKRAINE

Розглянуто сучасний стан розвитку туристичної галузі України. Підкреслено важливість розвитку інфраструктури туризму як для галузі, так і в цілому для економіки країни. Визначено важливість інвестицій для розвитку економічного потенціалу підприємств туристичної галузі. Проаналізована статистика туризму і прямих іноземних інвестицій в Україну. Проаналізовано інвестиції за обсягом і структурі вкладень в галузі країни. Відзначено, що сьогодні туристична галузь України входить у п'ятірку галузей здатних приносити найбільший прибуток, однак існуючі проблеми виділені в статті не дають змоги реалізувати всі наявні можливості. Також особливо наголошено на необхідності залучення прямих іноземних інвестицій в розвиток галузі в цілому, а також у розвиток підприємств галузі (зокрема задля підвищення якості економічного потенціалу і його використання в практичній діяльності), для нарощування інвестиційної та інноваційної активності і забезпечення поступального зростання. Позначено напрямки подальших досліджень в частині розвитку інструментарію і вжиття заходів до активного залучення прямих іноземними інвестицій в галузь.

The current state of development of the tourism industry of Ukraine is considered. The importance of developing tourism infrastructure for both the industry and the economy as a whole is emphasized.

It is noted that the tourism industry is a combination of housing, catering, transport, facilities and entertainment facilities, educational, entertainment, business, sports and other facilities, as well as organizations engaged in tourism and organizations that offer tour services. and guide services (guides and translators).

Emphasis is placed on the fact that tourism today is undoubtedly an undervalued asset of Ukraine. At the same time, the development of tourism in Ukraine is still at an insufficient level.

The importance of investments for the development of the economic potential of the enterprises of the tourism industry is determined. At the same time, the development of tourism in Ukraine is still at an insufficient level, so it requires significant investment.

It is emphasized that to ensure impeccable service to tourists, tourism business participants need to actively invest in staff, infrastructure and marketing, process automation, the Internet of Things, integration and advanced technologies, and more. That is, for the development of tourism it is necessary for the relevant enterprises of the industry to develop their economic potential as a whole.

Statistics of tourism and foreign direct investment in Ukraine are analyzed. Investments in the volume and structure of investments in the country are analyzed. It is noted that today the tourism industry of Ukraine is among the five industries that can bring the most profit, but the existing problems highlighted in the article do not allow to realize all the available opportunities. Emphasis is also placed on the need to attract foreign direct investment in the development of the industry as a whole and in the industry (including improving the quality of economic potential and its use in practice) to increase investment and innovation activity and ensure progressive growth. The directions of further research in terms of tool development and taking measures to actively attract foreign direct investment in the industry are indicated.

Ключові слова: туризм; туристична галузь; туристичний продукт; туристична інфраструктура; підприємства сфери туризму; економічний потенціал; іноземними інвестиції.

Keywords: tourism; tourism sphere; tourism product; tourism infrastructure; tourism industry; economic potential; foreign investment.

Вступ. В усьому світі, сучасна індустрія туризму визнається одним з найбільш високоприбуткових та динамічно зростаючих сегментів сфери міжнародної торгівлі послугами, яка надає позитивний вплив на розвиток економіки будь-якої країни в цілому, оскільки є істотним джерелом доходів і підвищення зайнятості населення.

Розвиток індустрії туризму неможливо уявити без наявності відповідної туристичної інфраструктури, від стану якої повною мірою залежить можливість залучення оптимального потоку туристів. Індустрія туризму є поєднанням житла, підприємств громадського харчування, транспорту, засобів та об'єктів розваг, освітніх, розважальних, ділових, спортивних та інших об'єктів, а також організацій, що займаються туристичною діяльністю та організацій, що пропонують екскурсійні послуги і послуги путівників (гідів і перекладачів).

Не дивлячись на той факт, що в останні два роки Україна піднялася на 10 позицій в Індексі конкурентоспроможності у сфері подорожей та туризму, зайнявши 78 місце, а за показником зростання кількості туристів зайняла 5-е місце в світі, країна як і раніше має великі можливості та, одночасно, коло невирішених проблем у сфері розвитку економічного потенціалу підприємств сфери туризму, від вирішення яких залежать подальші перспективи галузі в цілому. [1]

Постановка проблеми. Туризм сьогодні, без сумніву – недооцінений актив України. Він займає частку в ВВП майже в 10 разів менше, ніж середній показник у світі. У нашій країні цей показник на початок 2019 р. становив лише 1,5% від ВВП, в той час як у світі цей показник досягає 10%. За показником вкладу туризму у ВВП Україна знаходиться на 95-му місці в світі, і це є критично низьким рівнем, враховуючи потенціал країни і кількість, так званих, «must see» на її території.

Так, для забезпечення бездоганного обслуговування туристів, учасникам туристичного бізнесу необхідно активно інвестувати у персонал, інфраструктуру та маркетинг, автоматизацію процесів, Інтернет речей, інтеграцію і передові технології, тощо. Тобто для розвитку туризму необхідно відповідним підприємствам галузі розвивати в цілому свій економічний потенціал.

Однією з проблем недостатнього стану підприємств галузі та відповідно низьких темпів зростання туризму, є нестача інвестицій в даному секторі, що в цілому не дає можливості розвивати всі основні складові економічного потенціалу туристичних підприємств України. Все вище перераховане свідчить про нагальну потребу пошуку шляхів розвитку туризму, інфраструктури галузі і підприємств сфери туризму через залучення іноземних інвестицій, оскільки власного інвестиційного потенціалу в країні, на жаль, недостатньо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом велике число авторів, як українських, так і зарубіжних, звертається до розгляду питань розвитку туризму в Україні та його перспектив. Крім того, велике число досліджень проводиться з питань залучення іноземних інвестицій в економіку України в цілому, і зокрема в розвиток туристичної галузі.

Так, серед авторів, які займаються проблемами галузі туризму та розвитку туристичного ринку, слід відзначити таких: Беспала О.А.[2], Кифяк В.Ф. [3], Зікеєва С.Г [4], Лінтур І.В., Кампов Н.С., Касинець О.В [5], Брусільцева Г.М. [6], Лозова О. А. [7], Крупський О.П. [8] та ін.

Питанням стану та можливості залучення іноземних інвестицій в економіку України в цілому, і зокрема в розвиток туристичної галузі присвячено роботи Колеватовой А. В.[9], Музиченка А. С. [10], Герзанич В. М. [11], Гури А.О. [12], Бурлака Н. І. [13] та багатьох інших. Незважаючи на велику кількість досліджень недостатньо опрацьованим залишається питання залучення іноземними інвестицій в розвиток саме економічного потенціалу підприємств сфери туризму.

Метою та завданням дослідження є розгляд особливостей розвитку туризму, туристичної інфраструктури, підприємств сфери туризму, тобто економічного потенціалу та залучення іноземних інвестицій до їх розвитку.

Задля досягнення мети визначені наступні завдання:

- розглянути сутність та особливості розвитку туризму, туристичної інфраструктури, підприємств сфери туризму;
- розглянути сутність та особливості економічного потенціалу підприємств сфери туризму;
- розглянути сутність, поточний стан та особливості залучення іноземних інвестицій в розвиток підприємств сфери туризму.

Виклад основного матеріалу. Україна, володіючи досить унікальними і різноманітними природними ресурсами, а також самобутньою культурою, має великий, але ще досить слабо реалізований потенціал для розвитку туризму як на регіональному, так і міжнародному ринках.

Розвиток індустрії туризму не можливо уявити без розвиненої туристичної інфраструктури. Інфраструктура в цілому, як відомо, являє собою комплекс галузей економічного та соціального життя, які є допоміжними і підлеглими за своєю природою, і служать виробництву (виробнича інфраструктура) та забезпечують умови життя суспільства (соціальна інфраструктура). Інфраструктура взаємопов'язана і взаємодіє на основі інтересів суб'єктів ринкових відносин і в той же час є передумовою для відтворювального процесу. Взаємодія ринків здійснюється механізмом саморегулювання відносин і регуляторного втручання з боку держави. У соціальній та економічній літературі існують велика кількість різних підходів до визначення інфраструктури туризму. Так, Кабушкін Н.І. під інфраструктурою туризму розуміє «... транспортні засоби; споруди для розміщення туристів: туристські споруди, курортні споруди, розважальні установи, центри для проведення конгресів і семінарів; споруди для надання посередницьких послуг (служби обслуговування та інформації) ». [13, с. 24]

Інші автори Боголюбов В.С., Орловська В.П. кажуть про інфраструктуру як про «...сукупності шляхів сполучення (дорогах, під'їзних шляхах, аеродромах, вокзалах, портах), а також інших об'єктах і комунікаціях (комунікаційних мережах і системах), системах зв'язку, установах сфери обслуговування (побутового, медичного, спортивного) і інших систем, підприємств, об'єктів, які в сукупності своїй необхідні для забезпечення туризму ». [14, с. 120] Жукова М.А. і Сенін В.С. кажуть про інфраструктуру туризму як про «... сукупність загальних умов виробництва туристичного продукту» [16, с. 33]. Крім того, дослідники розглядають інфраструктуру у залежності від комплексу розв'язуваних нею завдань:

- як сукупність підприємств, які створюють необхідні «умови для задоволення потреб туризму»;
- як комплекс діючих споруд і мереж «для функціонування сфери туризму»;
- як систему організацій і об'єктів, які «створюють всі необхідні умови для надання повного комплексу послуг (трансфер, розміщення, харчування, транспортні послуги та ін.)» [16, с.40-48].

Можна відзначити, що між перерахованими вище трактуваннями «інфраструктури туризму» істотно змістовної відмінності немає, оскільки, окремі підприємства туристичної галузі, комплекс споруд і мереж (також керовані підприємствами), система об'єктів і організацій в сукупності своїй забезпечують різнобічні потреби туристів.

З огляду на вищесказане можна сказати, що, по-перше, подібного роду широта інфраструктури туризму зумовлює наявність великої кількості підприємств туристичної індустрії, діяльність котрих спрямована на задоволення різноспрямованих потреб туристів. По-друге, від якості та успішності розвитку підприємств туристичної галузі в повній мірі залежить успішність галузі та її поступальний розвиток.

В свою чергу успішність розвитку підприємств туристичної галузі пов'язана зі здатністю підприємств розвивати і реалізовувати на практиці свій економічний потенціал. У практичному контексті економічний потенціал являє собою систему можливостей для застосування всієї сукупності ресурсів і

резервів підприємства (матеріальних і нематеріальних, кадрових, фінансових та ін.) для досягнення ефективного функціонування і розвитку. Іншими словами, економічний потенціал – це ті реальні можливості, які може проявити підприємство в тій чи іншій сфері, при чому не важливо, чи були вони реалізовані насправді чи можливі тільки гіпотетично. Не завжди всі можливі ресурси задіяні одночасно із необхідною ефективністю, а для різних галузей виробництва характерний свій коефіцієнт прибутку. Економічний потенціал визначається чотирма однаково важливими факторами:

- наявністю ресурсів;
- умінням їх правильно і ефективно застосовувати;
- ступенем використання наявних ресурсів у виробництві;
- обраної формою господарської діяльності [17, с. 308-313].

Структура економічного потенціалу підприємства наведена на рис. 1.

Рис. 1 - Структура економічного потенціалу підприємства

Джерело: [18, с.22-25]

Для розвитку практично всіх складових економічного потенціалу підприємства дуже важливим є наявність достатнього обсягу інвестицій, оскільки економічний потенціал підприємства в значній мірі визначається його ресурсною складовою. Ресурсна складова, в свою чергу, спирається на певні джерела фінансування, будь то внутрішні засоби або позиковий капітал. Тому можна зробити висновок про те, що при недостатності власних інвестиційних коштів у підприємств сфери туризму для розвитку свого економічного потенціалу (з урахуванням всіх його складових) керівництву доводиться вдаватися до залучення сторонніх в тому числі іноземних інвестицій.

Згідно законодавства «іноземні інвестиції» - це всі види цінностей, що вкладаються безпосередньо іноземними інвесторами в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту [19]. Косак В.М. та Михайлів М.О. визначають іноземні інвестиції як речі, грошові кошти, майнові права, цінні папери, а також результати інтелектуальної діяльності, вкладені іноземним інвестором (у передбачених законом формах) в об'єкти інвестиційної діяльності на території України з метою одержання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту [20, с.9]. Серед основних переваг, що досягаються завдяки залученню іноземних інвестицій, можна відзначити наступні (рис.2).

Іноземні інвестиції здійснюються, зазвичай, в країни з доступною та відкритою економікою, де в наявності є кваліфікована робоча сила та відкритий простір для економічного зростання. Майже щороку,

влада нашої країни говорить про необхідність формування привабливого інвестиційного клімату в Україні як в цілому, так і у найважливіших галузях зокрема.

Проте практичні кроки у цьому напрямі здійснюються вкрай повільно [22, с.34-40]. Найбільш необхідна форма капіталовкладень для економіки, що розвивається, в даний час Україна вважається саме країною з такою економікою, є прямі іноземні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції (скор. ПІІ, англ. Foreign direct investments, FDI) - це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, для організації підприємств, будівництво та ін.).

Рис.2 – Переваги залучення іноземних інвестицій в розвиток економіки
Джерело: [21]

Досить цікавою є ситуація із залученням прямих іноземних інвестицій до України. Так, в період з 2010 по 2019 рр. загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну значно скоротився на 3425 млн. дол. або 52,73% (рис.3).

На рисунку 3 добре видно спадний інвестиційний тренд у зазначеному періоді. У 2018р. прямі іноземні інвестиції до України надійшли близько зі 130 країн світу, при цьому основна частина надходжень протягом багатьох років припадає на невелику кількість країн, серед яких, у першу чергу, слід зазначити:

- Кіпр – загальний обсяг інвестицій 8919,7 млн. дол. або 32,2%;
- Нідерланди – загальний обсяг інвестицій 6452,7 млн. дол. або 23,3%;
- Велика Британія – загальний обсяг інвестицій 2047,9 млн. дол. або 7,4%;
- Німеччина – загальний обсяг інвестицій 1824,7 млн. дол. або 6,6%;
- Швейцарія – загальний обсяг інвестицій 1532,9 млн. дол. або 5,5%;
- Віргінські острови (Британія) – загальний обсяг інвестицій 1320,7 млн. дол. або 4,8%.

Рис. 3. Динаміка прямих іноземних інвестицій 2010-2019 рр.
Джерело: [23]

Крім зазначених, в Україну також надходили інвестиції з Люксембургу, Угорщини, Польщі, Російської Федерації, Австрії, Франції, США, Белізу та Швеції [24], що свідчить про незначну географічну

диверсифікацію країн-експортерів ПП до України. Стосовно галузевих пріоритетів, то вони різні в іноземних інвесторів, включають наступні напрямки інвестування:

- Промисловість 10688,8 млн. дол. або 34,0%;
- Оптова та роздрібна торгівля 4970,4 млн. дол. або 15,8%;
- Операції з нерухомістю 3822,6 млн. дол. або 12,2%;
- Фінансова та страхова діяльність 3651,4 млн. дол. або 11,6%;
- Інформація та телекомунікації 2190,9 млн. дол. або 7,0%;
- Професійна наукова та технічна діяльність 2147,4 млн. дол. або 6,8%;
- Адміністрування та допоміжне обслуговування 1521,9 млн. дол. або 4,8%;
- Транспорт та логістика - 979,6 млн. дол. або 3,1%;
- Будівництво 926,1 млн. дол. або 2,9%;
- АПК 560,8 млн. дол. або 1,8% [24].

Так, сьогодні ПП наявні практично в усіх галузях української економіки. Водночас більшість інвесторів, які представлені на ринку України, найбільш охоче інвестують у ті галузі які працюють у переробній промисловості, а також у сферу оптової та роздрібною торгівлі. Тобто там, де можуть швидко з'являтися нові товари, змінюватися асортимент, де досить швидко будуть окупатися витрати та присутні найменші комерційні ризики. Окрім того, досить популярними є такі галузі, що не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема сектор нерухомості та фінансовий сектор. Дослідження Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC) показує, що у всіх країнах кожен мільйон доларів, вкладений в індустрію подорожей і туризму, забезпечує більше робочих місць, ніж в середньому по всіх секторах, а також набагато перевищує автомобільну промисловість, гірничодобувну і хімічну, з точки зору внеску у ВВП. Туризм впевнено конкурує з видобутком нафти і в багатьох розвинених країнах вважається одним з ключових економічних напрямків через високу окупність інвестицій. [25]

Очевидно, що для іноземних інвесторів даний сектор економіки України наразі поки що не є особливо привабливим, при тому, що за останні кілька років в Україні відбулося багато змін на краще. Зокрема, до основних зрушень відносяться поліпшення легкості ведення бізнесу і підтримка співпраці інвесторів з державою. Якщо проаналізувати показники розвитку туризму в Україні, то можна виділити проблеми, що перешкоджають залученню прямих іноземних інвестицій. Так, в період з 2010 по 2019 р. обсяг в'їзних (іноземних) туристів в Україну зменшився на 206 342 чол. або 73,10%. При цьому, обсяг виїзних туристів суттєво зріс на 3 111 063 чол. або 340,51% рис. 4 [26].

Очевидно, що подібного роду динаміка переважання виїзного туризму негативно впливає на приплив фінансових коштів в галузь.

Рис. 4. Обсяг туристів в період 2010-2019 рр. [27]

Джерело: [27]

Нинішній стан інфраструктури туристичної галузі не задовольняє ні вітчизняних, ні іноземних туристів, а якість послуг робить сучасні туристичні продукти не конкурентоспроможними. Відповідно до маркетингових досліджень ринку туристичних послуг, проведеними Всесвітньою організацією туристичних послуг, причини занепаду українського туризму наступні:

- нехтування міжнародним досвідом розвитку туризму;
- відсутність послідовної державної політики в галузі;
- неефективна діяльність влади у сфері туризму;

– відсутність належних умов для розвитку туризму, податкового і фінансового стимулювання державою експорту туристичних послуг і вітчизняних туроператорів;
– незадовільна робота по формуванню та зміцненню туристичного іміджу України, розробки та просування національного туристичного продукту на міжнародному та внутрішньому ринках [28].

Висновки. Україна має всі передумови, щоб стати однією з найпопулярніших туристичних дестинацій світу. Її вигідне геополітичне розташування, історично багата спадщина і мальовнича природа можуть бути привабливими як для зовнішніх, так і для внутрішніх мандрівників. Але для цього треба мати розвинуту туристичну галузь, її інфраструктуру, та сприяти розвитку економічного потенціалу підприємств сфери туризму. Все це потребує суттєвих іноземних інвестицій, тому що у країні на сьогодні спостерігається брак власних інвестиційних коштів. Погоджуючись із думкою інших дослідників, і додавши власні переконання, вважаємо за необхідні ужити такі заходи для подальшого розвитку туризму в нашій країні:

- збереження та розвиток туристичних ресурсів;
- розвиток туристичної інфраструктури [29, с. 34-37];
- створення економічних передумов для стимулювання розвитку туризму;
- надання окремих пільг для організації туристичної діяльності;
- сприяння розвитку конкуренції;
- забезпечення безпеки туристів;
- активна участь у Міжнародних програмах розвитку туризму [30];
- залучення інвестицій в розвиток туристичної індустрії та підприємств туристичної галузі, для максимально можливого розвитку їх економічного потенціалу.

Напрямки подальшого дослідження. У подальших дослідженнях доцільно розглянути досвід найбільш успішних зарубіжних країн світу в частині розвитку туризму і вжитих заходів щодо залучення прямих іноземних інвестицій в розвиток галузі для його адаптування до українських реалій.

Бібліографічні посилання.

1. Україна піднялась в рейтинги привабливості для туристів URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/09/4/651265/> (дата звернення: 20.05.2020).
2. Беспала О.А. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку в Україні. Економіка: реалії часу. 2017. №6 С. 9-17.
3. Кифяк В.Ф. Розвиток туризму, як один зі сценаріїв покращення соціально-економічного стану чернівецької області. Туризм. 2015. Вип. II. С. 67-81.
4. Зікєєва С. Г. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект. Економіка і менеджмент культури. 2013. № 1. С. 61-66.
5. Лінтур І.В., Кампов Н.С., Касинець О.В. Інвестиційні проекти розвитку туристичного комплексу України. Економіка і суспільство. 2018. №14. С.613-618.
6. Брусільцева Г.М. Аналіз тенденцій розвитку державно-приватного партнерства в туристичній галузі України. Європейські перспективи. 2015. - Вип.6. С.26-31.
7. Лозова О. А. Туризм в Україні : сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. Культура народів Причорномор'я. 2012. № 229. С. 44–47.
8. Kroupskiy O. Key sources when formulating competitibe advantages for hotel chains. Croatian scientific and professional journal. An International Interdisciplinary Journal, 2019. Vol. 67. №. 1 URL: https://hrcaj.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=318807&fbclid=IwAR2GlzJNEaO_v9yG6k_xX7jTK_WHzVwdvjdzsGCAeExjMntc-8yc3YNnBXU (дата звернення: 21.05.2020).
9. Колеватова А. В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 1080-1084.
10. Музиченко А. С. Інвестиції як чинник модернізації економіки. Фінанси України. 2014. № 3. С. 6—10.
11. Герзанич В. М. Основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні. Ефективна економіка. 2014. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/n=4&y=2014> (дата звернення: 21.05.2020).
12. Гура А.О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. 2015. Вип. 15. С. 188–196.
13. Бурлака Н. І. Розвиток інвестиційної діяльності підприємств України. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 8. С. 37–44.
14. Боголюбов В. С., Орлова В. П. Економіка туризму. Москва, 2017. 192 с.
15. Чудновський А. Д., Жукова М.А, Сенін В.С. Управління індустрією туризму. Москва, 2017. 448 с.
16. Каширін С.В. Туристська інфраструктура як визначальний фактор розвитку туризму // Соціальна політика і соціологія. 2012. № 4. С. 122-129.
17. Орехова А. І. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структуризація. Економіка і суспільство. 2018. №17. С. 308–313.

18. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 22–25.
19. Закон України «Про іноземні інвестиції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-12#Text> (дата звернення: 20.05.2020).
20. Коссак В.М., Михайлів М.О. Правове регулювання іноземних інвестицій та міжнародної технічної допомоги в Україні. Київ: Правова Єдність. 2018. 308 с.
21. Лендел О.М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. 2016. № 9 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5156> (дата звернення: 20.05.2020).
22. Кулініч Т.В. Інвестиційна привабливість України та можливі шляхи її підвищення у сучасних умовах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. № 754. С. 34–40
23. Прямі іноземні інвестиції (ППІ) в Україну URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/fdi/2019/> (дата звернення: 20.05.2020).
24. Хто і як інвестує в Україну URL: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iak-investuie-v-ukrainu> (дата звернення: 21.05.2020).
25. Лео М. Кожен турист - потенційний інвестор. І кожен інвестор – турист URL: <https://nv.ua/biz/experts/inostrannye-investicii-v-ekonomiku-ukrainy-turizm-novosti-ukrainy-50041212.html> (дата звернення: 27.05.2020).
26. Державна служба статистики Економічна статистика URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 28.05.2020).
27. Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm (дата звернення: 01.06.2020).
28. Волошина М. Аналіз ринку туристичних послуг в Україні: проблеми і перспективи URL: <https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-rynka-turisticheskikh-uslug-v-Ukraine.html> (дата звернення: 01.06.2020).
29. Колосінська М. І., Ротар А. Є. Перспективи розвитку туристичної сфери України *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2017. № 18. С.34-37
30. Міністерство культури і туризму України «Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні на сучасному етапі» URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/control> (дата звернення: 01.06.2020).

References.

1. The official site magazine Economic Truth (2019), “Ukraine has risen in the rankings of attractiveness for tourists” available at: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2019/09/4/651265/> (Accessed 20 May 2020).
2. Bepala O.A. (2017) “ Current state, problems and prospects of development of the tourist market in Ukraine ”, *Ekonomika: realii chasu*, vol.6, pp. 9-17.
3. Kyfiak V.F.(2015) “ Development of tourism as one of the scenarios for improving the socio-economic condition of Chernivtsi region ”, *Turyzm*, vol.II, pp. 67-81.
4. Zikeieva S. G. (2013) “ Tourism industry of Ukraine in the period of European integration: socio-economic aspect”, *Ekonomika i menedzhment kultury*, vol.1, pp. 61-66
5. Lintur I.V., Kampov N.S. and Kasynets O.V. (2018) “ Investment projects for the development of the tourist complex of Ukraine ”, vol.14, pp. 613-618.
6. Brusiltseva H.M. (2015) “ Analysis of trends in public-private partnership in the tourism industry of Ukraine ”, *Yevropeiski perspektyvy*, vol.6, pp. 26-31.
7. Lozova O. A. (2012) “ Tourism in Ukraine: current state, problems and prospects of development ”, *Kultura narodov Prychernomoria*, vol.229. pp. 44-47.
8. Kroupskeyi O. (2019) “Key sources when formulating competitive advantages for hotel chains. Croatian scientific and professional journal”, *Mezhdunarodnyi mezhdystsyplynarnyi zhurnal*, [Online], vol. 67. available at: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=318807&fbclid=IwAR2GlzJNEaO_v9yG6k_xX7jTK_WHzVwdvjdzsGCAeExjMntc-8yc3YNnBXU (Accessed 21 May 2020).
9. Kolevatova A. V. (2018) “The current state of attracting foreign investment into the economy of Ukraine”, *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol.22. pp. 1080-1084.
10. Muzychenko A. S. (2014) “ Investments as a factor of modernization of the economy”, *Finansy Ukrainy*, vol.3, pp. 6-10.
11. Herzanych V. M. (2014) “ The main shortcomings and problems of attracting foreign investment in Ukraine”, *Efektivna ekonomika* [Online], vol. 4. available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/n=4&y=2014> (Accessed 21 May 2020)
12. Hura A.O. (2015) “ Investment climate in Ukraine: current state and areas for improvement”, *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody*, vol.15, pp. 188-196.
13. Burlaka N. I. (2019) “ Development of investment activity of Ukrainian enterprises”, *Investysii: praktyka ta dosvid*, vol.8, pp. 37-44.
14. Boholiubov V. S. and Orlova V. P. (2017), *Ekonomika turyzmu* [Economics of tourism], Rosiia, Moskva.

15. Chudnovskiy A. D., Zhukova M.A. and Senin V.S. (2017), *Upravlinnia industriieiu turizmu* [Management of the tourism industry], Upravlinnia industriieiu turizmu, Rosiia, Moskva.
16. Kashyryin S.V. (2012) "Tourist infrastructure as a determining factor in tourism development", *Sotsialna polityka i sotsiologhiia*, vol.4, pp. 122-129.
17. Orekhova A.I. (2018) "Economic potential of the enterprise: essential characteristics and structuring", *Ekonomika i suspilstvo*, vol.17, pp. 308-313.
18. Azhaman I. A. and Zhydkov O. I. (2018) "The essence and structure of the economic potential of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol.4, pp. 22-25.
19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On foreign investment" available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2198-12#Text> (21 May 2020).
20. Kossak V.M. and Mykhailiv M.O. (2018) *Pravove rehuliuвання inozemnykh investytsii ta mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy v Ukraini* [Legal regulation of foreign investments and international technical assistance in Ukraine], *Pravova Yednist*, Ukraina, Kyiv
21. Lendiel O.M. (2016) "Foreign investment as a factor in the development of the state economy", [Online], vol.9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5156> (Accessed 20 May 2020)
22. Kulinich T.V. (2015) "Investment attractiveness of Ukraine and possible ways to increase it in modern conditions", *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*, vol.4, pp. 34-40
23. Mynfyn (2020) "Foreign direct investment (FDI)", available at: <https://index.minfin.com.ua/economy/fdi/2019/> (Accessed 20 May 2020)
24. Razumkov Center (2019) "Who and how invests in Ukraine", available at: <http://razumkov.org.ua/statti/khto-i-iak-investuie-v-ukrainu> (Accessed 21 May 2020)
25. Leo M. (2019) "Every tourist is a potential investor. And every investor is a tourist", available at: <https://nv.ua/biz/experts/inostranye-investicii-v-ekonomiku-ukrainy-turizm-novosti-ukrainy-50041212.html> (Accessed 27 May 2020)
26. State Statistics Service Economic Statistics (2020), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 28 May 2020)
27. Number of tourists served by tour operators and travel agents, by type of tourism (2019), available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm (Accessed 01 June 2020)
28. Voloshyna M. (2017) Analysis of the market of tourist services in Ukraine: problems and prospects, available at: <https://koloro.ua/blog/issledovaniya/analiz-rynka-turisticheskikh-uslug-v-Ukraine.html> (Accessed 01 June 2020)
29. Kolosinska M. I. and Rotar A. Ye. (2017) "Prospects for the development of the tourism sector of Ukraine", *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka»*, vol.18, pp. 34-3
30. Ministerstvo kultury i turizmu Ukrainy (2020) "Problems and prospects of tourism development in Ukraine at the present stage" available at: <http://mincult.kmu.gov.ua/control> (Accessed 01 June 2020)

Стаття надійшла до редакції 13.07.2020 р.